

Luonnos 11.12.2020

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta. Lailla täydennettäisiin ja täsmennettäisiin unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta. Asetuksen mukaan vähintään 10 000 euron käteisvaroista tulee antaa toimivaltaiselle viranomaiselle asetuksessa säädetyt tiedot sisältävä ilmoitus. Esityksessä ehdotetaan, että samalla kumottaisiin laki Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta.

Ehdotettu laki olisi EU asetusta täydentävä ja täsmäntävä eikä se muodostaisi itsenäistä ja kattavaa sääntelykokonaisuutta, vaan sitä sovellettaisiin rinnakkain unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun asetuksen kanssa. Kansalliset säännökset täydentävät asetusta muun muassa kansallisten viranomaisten toimivaltuuksista ja ilmoittamisvelvollisuuden täyttämättä jättämisen seuraamuksista.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 3.6.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	5
2.1 EU-säädöksen tavoitteet.....	5
2.2 EU-säädöksen pääasiallinen sisältö.....	6
3 Nykytila ja sen arviointi.....	9
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	11
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	11
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	11
6 Lausuntopalaute	13
7 Säännöskohtaiset perustelut	13
7.1 Laki unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta.....	13
7.2 Rikoslaki	18
7.3 Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta	18
8 Voimaantulo	18
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	19
LAKIEHDOTUKSET	22
1. Laki unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta.....	22
2. Laki rikoslain 46 luvun 7 §:n muuttamisesta	26
3. Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta.....	27
LIITE	28
RINNAKKAISTEKSTIT	28
2. Laki rikoslain 46 luvun 7 §:n muuttamisesta	28
3. Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta.....	29

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Hallituksen esityksen taustalla on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1672 unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja asetuksen (EY) N:o 1889/2005 kumoamisesta, joka annettiin 23.10.2018. Asetusta sovelletaan 3.6.2021 alkaen. Uuden asetuksen myötä myös kansallista lainsäädäntöä on tarkistettava ja säädettävä vastaamaan unionioikeutta.

Suomessa on voimassa yhteisön alueelle tuotavan tai sieltä vietävän käteisrahan valvonnasta annettua asetusta (EY) N:o 1889/2005 täydentävä laki Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta (653/2007). Valvonnassa on kysymys käteisrahaliikenteen seurannasta ei rikollisuuden varsinaisesta valvonnasta. Uuden asetuksen myötä myös kansallista lainsäädäntöä on tarkistettava uutta asetusta vastaavaksi. Uudella asetuksella kumotaan voimassa oleva asetus (EY) N:o 1889/2005. Voimassa oleva laki käteisrahan valvonnasta ehdotetaan kumottavaksi ja korvattavaksi uudella lailla.

Uusi asetus seuraa pääpiirteittäin nykyistä asetusta, joten vastaavasti myös ehdotettava uusi kansallinen laki seuraisi pitkälle nykyistä. Henkilöillä olisi jatkossakin velvollisuus tehdä ilmoitus, jos kuljettavat mukanaan vähintään 10 000 euroa asetuksen määritelmässä tarkoitettuja käteisvaroja ja toimivaltaiselle viranomaiselle tulee säätää toimivallat tehdä tarkastuksia. Valvontaa laajennettaisiin uudenvälisiin kuljetustapoihin ja käteisrahojen määritelmää laajennettaisiin. Myös eri viranomaisten ja jäsenmaiden välistä tietojenvaihtoa on haluttu tehostaa. Asetus on suoraan sovellettavaa oikeutta, joten kansallisen lain valmistelussa on huomioon otettu, että kansallisen lain tarkoituksena on vain täsmentää ja täydentää asetusta.

1.2 Valmistelu

EU-säädöksen valmistelu

Asetuksen tarkoituksena on rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estäminen ja havaitseminen säätämällä valvontajärjestelmä, jota sovelletaan sellaisiin unioniin saapuviin tai sieltä poistuviin luonnollisiin henkilöihin, jotka kuljettavat mukanaan asetuksessa tarkoitettuja käteisvaroja vähintään 10 000 euron verran. Posti- ja kuriirilähetyksissä tai rahtikuljetuksissa kulkevien vastaavan suuruisten käteisvarojen osalta valvontajärjestelmää sovelletaan myös oikeushenkilöihin. Käsite ”unioniin saapuvat tai sieltä poistuvat” on määritelty viittaamalla Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 355 artiklassa määriteltyyn unionin alueeseen.

Oikeusperustana ovat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 114 artikla (sisämarkkinat) ja 33 artikla (tulliyhteistyö). Sisämarkkinoiden toimivuus vaatii rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä. Terroristit voivat käyttää hyväkseen maahantuonnissa aluetta, jossa on matalin suoja, mikä komission mukaan puolestaan uhkasi vääristää sisämarkkinoita. Tästä syystä on tärkeää, että unionissa pyritään yhtenäisesti parantamaan suojaa. Jäsenvaltiot voisivat jatkossakin halutessaan toteuttaa unionin sisäisiä käteisrahojen tarkastuksia SEUT 65 artiklan sallimissa puitteissa.

Käteisvarojen valvonta-asetus perustuu OECD:n alaisuudessa toimivan hallitustenvälinen rahanpesun vastaisen toimintaryhmän (Financial Action Task Force), jäljempänä *FATF*, standardeihin ja erityisesti sen suositukseen käteisrahojen valvonnasta. Rahakuriireja koskevassa FATF:n suosituksessa 32 täsmennetään, että olisi toteutettava toimenpiteitä rajat ylittävien käteisvarojen siirtojen riittävää valvontaa varten. Asetuksella (EY) N:o 1889/2005 pantiin yhteisössä täytäntöön FATF:n kehittämät kansainväliset standardit rahanpesun sekä terrorismin rahoituksen torjumisesta. Kansainväliset standardit ovat kuitenkin kehittyneet vuoden 2005 jälkeen ja komission selvitystyö sekä jäsenvaltioilta kerätty informaatio ovat puoltaneet muutosten tekemistä käteisrahan valvontaan. Unionia edustaa FATF:ssä komissio, ja se on sitoutunut panemaan FATF:n suositukset tosiasiallisesti täytäntöön. Useat jäsenvaltiot kuten Suomi ovat FATF:n jäseniä tai ne ovat edustettuina FATF:ssä alueellisten elinten kautta.

Komissio antoi 21.12.2016 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja asetuksen (EY) n:o 1889/2005 kumoamisesta KOM(2016) 825 final). Euroopan unionissa komission ehdotusta käsiteltiin neuvoston tulliliittotyöryhmässä ja sisämarkkina-asioita käsittelevässä Euroopan parlamentin valiokunnassa (IMCO). Komissio esitteli ehdotuksensa 11.1.2017 neuvoston tulliliittotyöryhmässä.

Valtioneuvosto antoi U-kirjelmän (U 15/2017 vp) komission ehdotuksesta eduskunnalle 9.2.2017. Suuri valiokunta yhtyi valtioneuvoston kantaan (SuVEK 15/2017 vp). Valtioneuvosto katsoi ehdotuksen olevan toissijaisuusperiaatteen mukainen ja piti esitettyä oikeusperustaa asianmukaisena. Valtioneuvosto suhtautui myönteisesti rajan yli kuljetettavan käteisvarojen valvonnan kehittämiseen ja katsoi, että unionin laajuiset yhtenäistämistoimet tuovat etuja. Suomen käteisrahan valvontajärjestelmä perustuu myös EU:n lainsäädäntöön, jossa on valtioneuvoston käsityksen mukaan ollut puutteita suhteessa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjuntaa koskeviin kansainvälisiin suosituksiin. Valtioneuvoston arvion mukaan asetusehdotus tukisi uuden rahanpesulainsäädännön soveltamista ja sen tavoitteita pidettiin siten kannatettavana.

Valtioneuvosto kannatti valvonnan laajentamista myös posti- ja kuriirilähetyksiin sekä rahtikuljetuksiin. Tältä osin pidettiin tosin tärkeänä, ettei hallinnollista taakkaa kasvateta liikaa. Valtioneuvosto katsoi voivansa tukea komission ehdotusta, jonka mukaan ilmoitusvelvollisuus syntyi vasta riskianalyysin seurauksena, eikä säännöllistä etukäteistä ilmoitusvelvollisuutta näin ollen olisi.

Myös kynnyksarvoa alittavien määriä valvotaan siten, että käteisvarojen liikkumisesta tehtäisiin kirjaus ja rahat voitaisiin pidättää tilanteissa, joissa on aihetta epäillä rahan liittyvän Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, jäljempänä *rahanpesudirektiivissä*, (EU) 2015/849 tarkoitettuun rikolliseen toimintaan. Valtioneuvosto katsoi tämänkin ehdotuksen tehostavan rikoksentorjuntaa. Jo nykyisellään tullilain (304/2016) 30 § sallii Tullin tarkastaa henkilön mukana olevat rahavarat rahanpesurikoksen tai terrorismin rahoittamisen paljastamiseksi. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 9 luvun 5 §:n mukaan Tullin tulee ilmoittaa epäilystään rahanpesun selvittelykeskukselle, joka puolestaan voi antaa Tullille määräyksen pidättää varat Rahanpesun selvityskeskuksesta annetun lain (445/2017) 6 § 4 momentin mukaisesti. Näitä kansallisia säännöksiä sovelletaan myös alle 10 000 euron arvoisiin rahaeriin.

Myös käteisrahan määritelmän laajentamisen tavoitetta valtioneuvosto piti kannatettavana. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevaan lakiehdotukseen (HE 228/2016 vp) ja terroristisessa tarkoituksessa hankittujen varojen jäädyttämistä koskevaan lakiin (325/2013) sisältyi asetusehdotuksen tavoin laaja varojen käsite. Erityisesti uuden teknologian mukanaan

tuomat keinot kiertää ilmoitusvelvollisuutta on pystyttävä estämään ja siltä osin ehdotus delegoida komissiolle oikeus asetuksella päivittää käteisvarojen määritelmän yksityiskohtia pidettiin perusteltuna.

Hallituksen esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Valmistelussa on kuultu Tullia, poliisia ja Rajavartiolaitosta tietyissä toimivalta- ja tiedonsaantia koskevista kysymyksissä. Oikeusministeriön kanssa on keskusteltu ehdotettavista seuraamuksista. Lausunnot on pyydetty oikeusministeriöltä, sisäministeriöltä, Helsingin hallinto-oikeudelta, Poliisihallitukselta, Keskusrikospoliisilta, Suomen Pankilta, tietosuojavaltuutetun toimistolta, Tullilta sekä Rajavartiolaitokselta.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 EU-säädöksen tavoitteet

Uuden asetuksen tavoitteena on laajentaa valvonnan soveltamisalaa. Käteisvarojen käsitettä laajennetaan sisällyttämällä siihen valuutan ja haltijakohtaisten maksuvälineiden rinnalle erittäin likvidit tavarat. Myös haltijakohtaiset ennalta maksetut kortit pyritään saattamaan ilmoitusvelvollisuuden piiriin, koska tekniikan kehitys on mahdollistanut uusia rikollisuuden muotoja. Rikollisten toimintaa ovat edesauttaneet elektroniset rahamarkkinat ja niiden tarjoamat tuotteet, kuten haltijakohtaiset ennalta maksetut kortit, joihin tallennetaan rahallista arvoa. Ilmoitusvelvollisuutta on todettu voitavan välttää myös kuljettamalla käteisenrahan sijaan mukanaan esimerkiksi kultaa tai muuta likvidiä arvotavaraa. Näissä tapauksissa tavanomainen tavarasta annettava tulli-ilmoituskin voi olla pakollinen, mutta se ei kuitenkaan palvele täysin samaa tarkoitusta kuin ilmoitus käteisvaroista, koska tulli-ilmoituksessa ei vaadita tietoja mistä tavara on peräisin eikä sen käyttötarkoituksesta. Teknisesti tämä tavoite toteutettiin niin, että asetuksessa kuvataan yleisesti vain määritelmään kuuluvat pääryhmät. Valuutan ja haltijakohtaisten maksuvälineiden rinnalle toisin sanoen lisättäisiin erittäin likvidit tavarat sekä haltijakohtaiset ennalta maksetut kortit. Asetuksen liitteessä on yksityiskohtainen selonteko siitä, mitä määritelmät tarkalleen kattaisivat. Komissio on valtuutettu täydentämään delegoiduilla asetuksilla liitteessä olevia listoja, siitä mitä kuuluu käteisvarojen määritelmään. Tämä mahdollistaa nopean reagoinnin sitä mukaan kuin rikolliset keksivät uusia toimintatapoja. Ehdotetussa liitteessä ennalta maksettujen haltijakohtaisten korttien yksityiskohtainen määritelmä on vielä jätetty auki. Komission tarkoituksena on seurata kyseisen maksuvälineen kehitystä tekniikan sekä riskien osalta ja täydentää liitettä myöhemmin sen perusteella.

Valvontaa ulotetaan myös erillään kulkeviin käteisvaroihin säädetyllä tiedonantovelvollisuudella koskien posti- ja kuriirilähetysten sekä rahtikuljetuksina kulkevia käteisvaroja. Tiedonantovelvollisuus koskee siis erillään kulkevia käteisvaroja ja oma-aloitteinen ilmoitusvelvollisuus henkilön mukanaan kuljettamia käteisvaroja. Erillään kulkeviksi käteisvaroiksi asetuksen mukaan on katsottu käteisvarat, joiden omistaja, lähettäjä tai aiottu vastaanottaja ei matkusta lähetysten mukana. Posti- ja kuriirilähetysten sekä rahtikuljetuksina kulkevat käteisvarat kuuluvat jatkossa siten myös valvonnan piiriin.

Tavoitteena on myös parantaa eri viranomaisten ja jäsenmaiden välistä tietojenvaihtoa lisäämällä sitä koskevia oikeuksia ja velvollisuuksia. Kunkin jäsenvaltion toimivaltainen viranomaisen toimittaa sähköisesti kaikkien muiden jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille asetuksessa nimenomaisesti säädetyt tiedot. Nykyisin tietojen vaihto muiden jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa on mahdollista vain, jos on aihetta epäillä rikollista toimintaa ja silloinkin tie-

tojen vaihto on vapaaehtoista. Lisäksi toisille jäsenmaille tulee toimittaa tietoa sekä käteisvarailmoituksista että kynnysarvon alittavista käteisvarakuljetuksista, mikäli on aihetta epäillä niiden liittyvän rahanpesudirektiivissä tarkoitettuun rikolliseen toimintaan. Uudessa asetuksessa toimivaltaisella viranomaisella on myös velvollisuus toimittaa toisille jäsenmaille riskianalyysitietoja ja tietoa ilmoitusten laiminlyönneistä aiheutuneista ex officio -ilmoituksista. Lisäksi uuden asetuksen mukaan ilmoituksia vastaanottavalle viranomaiselle on asetettu velvoite toimittaa tiedot elektronisen järjestelmän kautta rahanpesun selvittelykeskukselle mahdollisimman pian ja joka tapauksessa viimeistään 15 työpäivän kuluttua tietojen saantipäivästä.

Tavoitteena on ollut myös mahdollistaa tietojen vaihtoa kolmansien maiden kanssa. Ilmoituksia vastaanottavan toimivaltaisen viranomaisen suostumuksella kerätyjä tietoja voidaan uuden asetuksen mukaan luovuttaa myös kolmansille maille ilmoitusten laiminlyönneistä aiheutuneista ex officio -ilmoituksista, samoin kuin tietoa kynnysarvon alittavista käteisvarakuljetuksista, mikäli on aihetta epäillä niiden liittyvän rahanpesudirektiivissä tarkoitettuun rikolliseen toimintaan sekä tietoja käteisvaroja koskevista ilmoituksista, jos on aihetta epäillä niiden liittyvän rahanpesuun tai terrorismiin. Tietojen luovuttamisessa on kuitenkin noudatettava kansallisten ja unionin henkilötietosäädösten asettamia vaatimuksia.

2.2 EU-säädöksen pääasiallinen sisältö

Asetuksen 1 artiklan mukaan asetuksessa vahvistetaan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvontajärjestelmä, joka täydentää direktiivissä (EU) 2015/849 säädettyä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen estämistä koskevaa lainsäädäntökehystä.

Asetuksen 2 artikla sisältää määritelmät käteisvaroista, toimivaltaisesta viranomaisesta, käteisvarojen kuljettajasta, erillään kulkevista käteisvaroista ja rikollisesta toiminnasta, jotka ovat keskeisiä asetuksen soveltamisessa. Artiklan 1 kohdassa tarkoitetaan *'käteisvaroilla'* valuuttaa, siirtokelpoisia haltijamaksuvälineitä, erittäin likvideinä arvon säilyttäjinä käytettäviä hyödykkeitä, ennalta maksettuja kortteja. *'Valuutalla'* tarkoitetaan seteleitä ja kolikkoja, jotka ovat maksuvälineenä liikkeessä tai jotka ovat olleet maksuvälineenä liikkeessä ja jotka voidaan edelleen vaihtaa rahoituslaitoksissa tai keskuspankeissa maksuvälineenä liikkeessä oleviin seteleihin ja kolikoihin. *'Siirtokelpoisilla haltijamaksuvälineillä'* tarkoitetaan muita välineitä kuin valuuttaa, joiden esittäminen antaa niiden haltijoille oikeuden vaatia rahamäärän ilman, että haltijan tarvitsee todistaa henkilöllisyytensä tai oikeutensa kyseiseen määrään. Kyseisiä välineitä ovat: matkasekit ja sekkit, velkakirjat tai maksumääräykset, jotka ovat joko haltijakohtaisia, allekirjoitettuja mutta ilman maksunsaajan nimeä, rajoituksetta siirrettyjä, fiktiiviselle maksunsaajalle asetettuja tai muuten sellaisessa muodossa, että niiden omistusoikeus siirtyy luovutuksen yhteydessä. Lisäksi artiklan 1 kohdassa on mm. määritelty, että *'erittäin likvidinä arvon säilyttäjänä käytettävällä hyödykkeellä'* tarkoitetaan tavaraa, jonka arvon ja määrän välinen suhde on korkea ja joka voidaan helposti muuntaa valuutaksi avoimilla kaupankäyntimarkkinoilla vähäisin transaktio kustannuksin.

Artiklan 1 kohdan j alakohdassa *'rikollisella toiminnalla'* tarkoitetaan kaikkia direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 4 kohdassa lueteltuja toimintoja.

Artikla 3 koskee mukana kulkevia käteisvaroja koskevaa ilmoitusvelvollisuutta. Artiklan 1 kohdassa velvoitetaan käteisvarojen kuljettajia, joiden mukana on käteisvaroja vähintään 10 000 euron arvosta, ilmoittamaan kyseiset käteisvarat sen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille, jonka kautta he saapuvat unioniin tai poistuvat sieltä. Käteisvarat on asetettava kyseisten viranomaisten saataville tarkastusta varten. Käteisvaroja koskevaa ilmoitusvelvollisuutta ei katsota täytetyksi, jos annetut tiedot ovat virheelliset tai puutteelliset tai jos käteisvaroja ei ole asetettu saataville tarkastusta varten.

Artiklan 3 kohdan mukaan tämän artiklan 2 kohdassa luetellut tiedot on annettava kirjallisina tai sähköisesti asetuksen 16 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua ilmoituslomaketta käyttäen. Ilmoituksen vahvistettu jäljennös toimitetaan pyynnöstä ilmoittajalle.

Artikla 4 koskee erillään kulkevia käteisvaroja koskeva tiedonantovelvollisuutta. Artiklan 1 kohdassa jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille on annettu mahdollisuus vaatia tapauksen mukaan joko käteisvarojen lähettäjä tai vastaanottajaa tai niiden edustajaa antamaan tiedonantoilmoituksen 30 päivän määräajan kuluessa ja ottaa haltuun erillään kulkevat käteisvarat, kunnes tiedonantoilmoitus on annettu. Erillään kulkevia käteisvaroja koskevaa tiedonantovelvollisuutta ei katsota täytetyksi, jos ilmoitusta ei ole annettu ennen määräajan päättymistä, annetut tiedot ovat virheelliset tai puutteelliset tai käteisvaroja ei ole asetettu saataville tarkastusta varten.

Artikla 5 koskee toimivaltaisten viranomaisten valtuuksia. Artiklan 1 kohdan mukaan edellytetään, että toimivaltaisilla viranomaisilla on valtuudet tehdä tarkastuksia luonnollisille henkilöille sekä heidän matkatavaroilleen ja kulkuvälineilleen kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen edellytysten mukaisesti.

Artiklan 2 kohdan mukaan edellytetään, että toimivaltaisilla viranomaisilla on valtuudet tehdä tarkastuksia kaikille lähetyksille, säiliöille tai kulkuvälineille, joissa voi olla erillään kulkevia käteisvaroja, kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen edellytysten mukaisesti.

Artiklan 3 kohdan mukaan, jos käteisvaroja koskevaa ilmoitusvelvollisuutta tai erillään kulkevia käteisvaroja koskevaa tiedonantovelvollisuutta ei ole täytetty, olisi toimivaltaisten viranomaisten laadittava viran puolesta kirjallinen tai sähköinen ilmoitus, jossa on mahdollisuuksien mukaan oltava ilmoitus- tai tiedonantovelvollisuuden edellyttämät tiedot.

Artiklan 4 kohdan mukaan edellytetään, että tarkastukset on tehtävä pääasiassa riskianalyysin pohjalta riskien yksilöimiseksi ja arvioimiseksi ja tarvittavien vastatoimenpiteiden kehittämiseksi, ja ne on tehtävä yhteisessä riskinhallintajärjestelmässä 16 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettuja arviointiperusteita noudattaen ja ottaen huomioon komission ja rahanpesun selvittelykeskusten direktiivin (EU) 2015/849 puitteissa vahvistamat riskiarvioinnit.

Artiklan 5 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat käyttää tämän artiklan nojalla myönnettyjä valtuuksia myös silloin, kun on kyse 6 artiklan mukaisista raja-arvon alittavista käteisvaroista.

Artikla 6 koskee käteisvaroja, jotka alittavat raja-arvon määrät, jos niiden epäillään olevan yhteydessä rahanpesudirektiivissä tarkoitettuun rikolliseen toimintaan. Artiklan 1 kohdan mukaan, kun toimivaltaiset viranomaiset havaitsevat käteisvarojen kuljettajan, jolla on mukanaan 3 artiklassa tarkoitettun raja-arvon alittava määrä käteisvaroja, ja että on viitteitä käteisvarojen yhteydestä sanottuun rikolliseen toimintaan, niiden on tallennettava nämä tiedot ja 3 artiklan 2 kohdassa luetellut tiedot. Kohdassa 2 on vastaavasti edellytetty, että toimivaltaiset viranomaiset tallennettava 4 artiklan 2 kohdassa luetellut tiedot ja tiedot siitä, että 4 artiklassa tarkoitettun raja-arvon alittava määrä erillään kulkevia käteisvaroja saapuu unioniin tai poistuu sieltä ja että on viitteitä käteisvarojen yhteydestä sanottuun rikolliseen toimintaan.

7 artikla koskee toimivaltaisten viranomaisten suorittamaa käteisvarojen väliaikaista haltuunottoa. Artiklan 1 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat ottaa käteisvarat väliaikaisesti haltuun hallinnollisella päätöksellä, jos a) 3 artiklassa säädettyä mukana kulkevia käteisvaroja koskevaa ilmoitusvelvollisuutta tai 4 artiklassa säädettyä erillään kulkevia käteisvaroja koskevaa tiedonantovelvollisuutta ei ole täytetty; tai

b) on saatu viitteitä käteisvarojen yhteydestä rikolliseen toimintaan riippumatta niiden määrästä.

Artiklan 3 kohdan mukaan väliaikaisen haltuunoton kesto saa olla enintään 30 päivää, kuitenkin siten, että kesto on kansallisen lainsäädännön nojalla ehdottomasti rajoitettava sen pituiseksi kuin toimivaltaiset viranomaiset tarvitsevat määrittääkseen, edellyttävätkö tapauksen olosuhteet haltuunoton jatkamista. Jos käteisvarojen haltuunoton jatkamisesta ei ole tehty päätöstä kyseisen ajan kuluessa tai jos on päätetty, että tapauksen olosuhteet eivät edellytä haltuunoton jatkamista, käteisvarat on viipymättä vapautettava.

Toimivaltaiset viranomaiset voivat päättää jatkaa väliaikaisen haltuunoton kestoja enintään 90 päivään, suoritettuaan perusteellisen arvioinnin väliaikaisen haltuunoton jatkamisen tarpeellisuudesta ja oikeasuhteisuudesta.

8 artikla koskee tiedotuskampanjoita, joita jäsenvaltioiden on yhteistyössä komission kanssa kehitettävä. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tällaisiin tiedotuskampanjoihin osoitetaan riittävästi rahoitusta.

9 artikla koskee tietojen antamista rahanpesun selvittelykeskukselle. Artiklan 1 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten on tallennettava 3 tai 4 artiklan, 5 artiklan 3 kohdan tai 6 artiklan nojalla saadut tiedot ja toimitettava ne sen jäsenvaltion rahanpesun selvittelykeskukselle, jossa tiedot on saatu, 16 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettujen teknisten sääntöjen mukaisesti.

Artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kyseisen jäsenvaltion rahanpesun selvittelykeskus vaihtaa tällaisia tietoja muiden jäsenvaltioiden asiaankuuluvien rahanpesun selvittelykeskusten kanssa direktiivin (EU) 2015/849 53 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

Artiklan 3 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten on toimitettava edellä 1 kohdassa tarkoitettut tiedot mahdollisimman pian ja joka tapauksessa viimeistään 15 työpäivän kuluttua tietojen saantipäivästä.

10 artikla koskee tietojenvaihtoa toimivaltaisten viranomaisten välillä ja komission kanssa.

11 artikla koskee tietojenvaihtoa kolmansien maiden kanssa. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle tietojen toimittamisesta.

12 artikla koskee salassapitovelvollisuutta, luottamuksellisuutta ja tietosuojaa. Artiklan 1 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava 3 ja 4 artiklan, 5 artiklan 3 kohdan ja 6 artiklan mukaisesti saatujen tietojen tietosuoja. Artiklan 2 kohdan mukaan kaikkien toimivaltaisten viranomaisten saamien tietojen on kuuluttava salassapitovelvollisuuden piiriin.

13 artikla koskee henkilötietojen suojaa ja säilytysaikoja. Artiklan 1 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten on toimittava 3 ja 4 artiklan, 5 artiklan 3 kohdan ja 6 artiklan nojalla saamiensa henkilötietojen rekisterinpitäjinä. Artiklan 2 kohdan mukaan asetuksen mukaisen henkilötietojen käsittelyn on tapahduttava ainoastaan rikollisen toiminnan estämiseksi ja torjumiseksi.

Artiklan 3 kohdan mukaan vain asianmukaisesti valtuutetulla toimivaltaisten viranomaisten henkilöstöllä voi olla pääsy 3 ja 4 artiklan, 5 artiklan 3 kohdan ja 6 artiklan nojalla saatuihin henkilötietoihin, jotka on suojattava riittävällä tavalla luvaton pääsyä tai toimittamista vastaan. Jollei 9, 10 ja 11 artiklassa toisin säädetä, tietoja ei voi paljastaa tai toimittaa ilman ne alun perin saaneen toimivaltaisen viranomaisen nimenomaista lupaa. Kyseinen lupa ei kuitenkaan

ole tarpeen, kun toimivaltaisten viranomaisten on kyseessä olevan jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön nojalla paljastettava tai toimitettava kyseiset tiedot varsinkin oikeudenkäyntien yhteydessä.

Artiklan 4 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten ja rahanpesun selvittelykeskuksen on säilytettävä 3 ja 4 artiklan, 5 artiklan 3 kohdan ja 6 artiklan nojalla saadut henkilötiedot viiden vuoden ajan tietojen saantipäivästä. Kyseisen määräajan päätyttyä henkilötiedot on poistettava.

Artiklan 5 kohdan mukaan säilyttämisaikaa voidaan jatkaa kerran enintään kolmella lisävuodella, jos rahanpesun selvittelykeskus toteaa säilytyksen jatkamisen olevan tarpeen arvioituaan perusteellisesti tällaisen säilytyksen jatkamisen tarpeellisuutta ja oikeasuhteisuutta ja todettuaan sen perustelluksi, jotta se voi toteuttaa rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat tehtävänsä. Säilytysaikaa voidaan myös jatkaa, jos toimivaltaiset viranomaiset toteavat säilytyksen jatkamisen olevan tarpeen arvioituaan perusteellisesti tällaisen säilytyksen jatkamisen tarpeellisuutta ja oikeasuhteisuutta ja todettuaan sen perustelluksi, jotta ne voivat suorittaa mukana kulkevia käteisvaroja koskevan ilmoitusvelvollisuuden tai erillään kulkevia käteisvaroja koskevan tiedonantovelvollisuuden tehokasta valvontaa koskevat tehtävänsä.

Artikla 14 mukaan kunkin jäsenvaltion on otettava käyttöön seuraamukset, joita sovelletaan, jos 3 artiklassa säädettyä mukana kulkevia käteisvaroja koskevaa ilmoitusvelvollisuutta tai 4 artiklassa säädettyä erillään kulkevia käteisvaroja koskevaa tiedonantovelvollisuutta ei ole noudatettu. Tällaisten seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Artikla 15 koskee komissiolle siirrettyä valtaa antaa delegoituja säädöksiä.

Artikla 16 koskee täytäntöönpanosäädöksiä. Artiklan 1 kohdan a-e alakohtien mukaisesti komissio vahvistaa täytäntöönpanosäädöksillä toimenpiteet toimivaltaisten viranomaisten tekemien tarkastusten yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi. Artiklan 2 kohdan mukaan 1 kohdassa tarkoitettut täytäntöönpanosäädökset hyväksytään 17 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua tarkastelumenettelyä noudattaen.

Artikla 17 koskee komiteamenettelyä.

Artikla 18 koskee asetuksen täytäntöönpanoa koskevien tietojen toimittamista. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle toimivaltaisten viranomaisten luettelo, tiedot 14 artiklan nojalla käyttöön otetuista seuraamuksista sekä ilmoituksia, tarkastuksia ja rikkomisia koskevat anonyymisoidut tilastotiedot viimeistään 4.12.2021.

Artikla 19 koskee arviointia. Artiklan 1 kohdan mukaan komissio antaa jäsenvaltioilta säännöllisesti saatujen tietojen perusteella Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen asetuksen soveltamisesta viimeistään 3 päivänä joulukuuta 2021 ja sen jälkeen joka viides vuosi.

Artikla 20 koskee asetuksen (EY) N:o 1889/2005 kumoamista.

Artikla 21 koskee voimaantuloa sekä asetuksen soveltamista 3.6.2021 alkaen.

3 Nykytila ja sen arviointi

Usean vuoden kestäneen vähenemisen jälkeen käteisrahailmoitusten määrä on lähtenyt uudelleen kasvuun vuonna 2018, jolloin ilmoitusten määrä nousi melkein vuoden 2014 tasolle, jol-

loin ilmoituksien määrä oli ollut korkeimmillaan yhteensä 390 kappaletta. Vuonna 2018 ilmoituksia oli yhteensä 369 kappaletta (23 270 796 euroa) ja vuonna 2019 niitä oli jo 466 kappaletta (40 090 757 euroa).

Tullitarkastuksissa paljastuneet ilmoittamatta jätetyt käteisvarat ovat yhteismääriltään pysyneet vuoden 2016 jälkeen 26 kappaleessa ja rahamäärältään 411 217 euron ja 457 773 euron välillä. Ennen vuotta 2017 tarkastuksella paljastettiin huomattavasti korkeampia rahamääriä. Vuonna 2013 ilmoittamatta jääneiden käteisvarojen määrä oli yhteensä 47 kappaletta ja yhteensä 1 792 220 euroa. Vuonna 2014 vastaavat lukemat olivat 52 kappaletta ja 1 493 427 euroa. Vuonna 2015 yhteensä 35 kappaletta ja 634 597 euroa sekä 2016 yhteensä 30 kappaletta ja 528 686 euroa.

Voimassa olevassa laissa käteisraha on määritelty melko kapeasti kattaen lähinnä valuutan (setelit ja kolikot) sekä haltijakohtaiset ja siirtokelpoiset maksuvälineet, kuten shekit ja velkakirjat. On tullut ilmi, että rikolliset pyrkivät välttämään ilmoitusvelvollisuutta kuljettamalla käteisen sijaan mukanaan esimerkiksi kultaa tai muuta likvidiä arvotavaraa. Tullitarkastuksissa paljastuneiden ilmoittamatta jätettyjen rahamäärien lasku antaa viitteitä siitä, että valuutan sijasta käteisvaroja siirretään entistä useammin muuna likvidinä arvotavarana. Toisena mahdollisena syynä on, ettei nykyisessä kansallisessa laissa ole posti- ja rahtikuljetuksissa eikä kuriirilähetyksissä kulkevista käteisvaroista tiedonantovelvollisuutta, jonka johdosta rikolliset ovat hyödyntäneet näitä lähetysmuotoja ilmoitusvelvollisuuden välttämiseksi. Nykyinen lainsäädäntö ei ole velvoittanut alle kynnsarvon olevien käteisrahoja koskevien tietojen tallentamista, siten niihin on ollut hankalampi puuttua. Nykyisin tehdään toki selvityksiä ja ilmoitetaan rahanpesun selvityskeskukseen, mutta varsinaisesti näihin kynnsarvon alittaviin summiin ei ole puututtu muilla tavoin.

Nykyisessä laissa on säädetty tietojen rekisteröinnistä ja julkisuudesta sekä tietojen luovutuksesta. Suomessa Tulli siirtää jo nykyisin sähköisesti tiedot rahanpesun selvittelykeskukselle kuukauden välein vaikka tällaista velvoitetta ei ole asetuksessa (EY) N:o 1889/2005 ollut. Sen nojalla ei siis vaadita aktiivisuutta tietoja keränneen viranomaisen puolelta, sillä riittää, että tiedot ovat rahanpesun selvittelykeskuksen tarkastettavissa pyynnöstä. Kansallisen liikkumavaran piiriin kuuluu myös tietojen vaihto muiden jäsenvaltioiden viranomaisten kanssa, joka on mahdollista vain, jos on aihetta epäillä rikollista toimintaa ja silloinkin tietojen vaihto on vapaaehtoisista.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksellä ehdotetaan säädettäväksi laki unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta, ja kumottavaksi nykyinen laki Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi asetuksen täydentämiseksi tarvittavat säännökset muun muassa kansallisten viranomaisten toimivaltuuksista valvoa asetuksen soveltamista tekemällä tarkastuksia sekä ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden täyttämättä jättämisen seuraamuksista. Toimivaltaisiksi viranomaisiksi esitetään Tullia sekä poliisia ja Rajavartiolaitosta silloin kun ne suorittavat Tullin tehtäviä vastaavasti kuin voimassa olevassa laissa.

Asetuksen edellyttämällä tavalla ehdotetaan valtuuksia tehdä tarkastuksia kaikille lähetyksille, säiliöille tai kulkuvälineille, joissa voi olla erillään kulkevia käteisvaroja erillään kulkevien kä-

teisvarojen löytämiseksi. Asetuksen edellyttämällä tavalla ehdotetaan, että toimivaltaiset viranomaiset voisivat ottaa käteisvarat väliaikaisesti haltuun, jos mukana kulkevien käteisvarojen ilmoittamisvelvollisuutta ei ole noudatettu. Myös erillään kulkevat käteisvarat voidaan väliaikaisesti ottaa haltuun, jos tiedonantovelvollisuutta ei ole täytetty 30 päivän kuluessa siitä, kun ilmoitus tiedonantovelvollisuudesta on vastaanotettu. Molemmissa tapauksissa on lisäedellytyksenä, että toimenpide on tarpeen sen selvittämiseksi, onko käteisvaroihin syytä puuttua muun lainsäädännön nojalla. Väliaikainen haltuunotto olisi mahdollista myös, jos on saatu viitteitä käteisvarojen yhteydestä rikolliseen toimintaan riippumatta niiden määrästä, jos on tarpeen sen selvittämiseksi, onko käteisvaroihin syytä puuttua muun lainsäädännön nojalla.

Esityksessä ehdotetaan laajempaa tiedonsaantioikeutta, kuin mitä asetuksen 9, 10 ja 11 artikloissa on säädetty. Laajempi tiedonsaanti ulottuu kuitenkin ainoastaan rahanpesudirektiivin tarkoittaman rikollisen toiminnan estämiseksi ja torjumiseksi.

Esityksessä ehdotetaan myös säädettäväksi seuraamuksista, jos käteisvaroja mukanaan kuljetava tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö ilmoitusvelvollisuuden tai antaa ilmoituksen vaillinaisena tai virheellisenä sekä seuraamuksista, jos erillään kulkevien käteisvarojen tiedonantovelvollisuus laiminlyödään. Esityksessä ehdotetaan nykyisenlain mukaista käteisvarojen ilmoittamisrikkomusta seuraamukseksi, silloin kun laiminlyönnit liittyvät mukanaan kulkevien käteisvarojen ilmoitusvelvollisuuteen ja 50–15 000 euron suuruista virhemaksua erillään kulkevien käteisvarojen tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnin seuraamukseksi.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Käteisvarojen ilmoittamisvelvollisuus ja siihen liittyvät viranomaistehtävät eivät ole täysin uutta lainsäädäntöä Suomessa. Viime vuosina on tehty noin 400 käteisrahailmoitusta. Paljastuneiden ilmoitusvelvollisuuksien laiminlyöntitapausten vuosittaisen määrät ovat olleet joitakin kymmeniä. Mukana kuljetettavien käteisvarojen soveltamisala laajenee nykyisestä, koska nyky-lainsäädännön suppeamman käteisrahan määritelmän sijasta aletaan soveltaa uuden EU-asetuksen mukaista laajempaa käteisvarojen käsitettä, mikä lisää paitsi ilmoitusten määriä, mutta on myös omiaan lisäämään sellaisten tapausten määriä, joihin valvontaviranomaiset voivat joutua puuttumaan. Käytännössä mukana kuljetettavien käteisvarojen osalta toimivaltaisen viranomaisen tehtävät olisivat edelleen Tullin vastuulla. Erillään kulkevien käteisvarojen uudet valvontatehtävät koskevat posti- ja kuriirilähetysten sekä rahdin seassa kulkevaa liikennettä, jota Tulli valvoo, joten nämäkin uudet tehtävät kohdistuvat Tullille. Ilmoitusten määrän ei kuitenkaan ole syytä edellyttää siinä määrin kasvan, että Tullille aiheutuisi lisäresurssitarpeita. Valvonnan osalta Tulli suorittaa joka tapauksessa maahan saapuvan ja maasta lähtevän sekä henkilö- että tavaraliikenteen tullivalvontaa eli uudenlaisia liikennevirtoja ei tule valvottavaksi.

EU-asetuksen mahdollistamalla tavalla säädettäväksi ehdotettu mahdollisuus luovuttaa käteisvarojen ilmoittamistietoja rahanpesudirektiivin tarkoittaman rikollisen toiminnan estämiseksi ja torjumiseksi voi odottaa tehostavan tällaisen rikollisuuden estämistä ja torjuntaa sekä rikoshyödyn takaisin saamista.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

EU-asetus antaa jäsenvaltioille rajoitetusti liikkumavaraa täytäntöönpanossa. Niiden tulee säätää toimivaltaisista viranomaisista, niiden toimivallasta tehdä tarkastuksia, käteisvarojen haltuunottoa menettelyä ja haltuunoton enimmäisajasta sekä ilmoittamisvelvollisuuksien laiminlyönneistä seuraavista sanktioista.

Toimivaltaisista viranomaisista ja niiden toimivalloista tehdä tarkastuksia sekä käteisvarojen väliaikaisen haltuunoton perusteista ja päätöksentekijöistä ehdotetaan nykyisin voimassa olevaa lakia vastaavien säännösten mukaista sääntelyä, koska tarpeita niiden muuttamisella ei ole soveltamiskäytännön perusteella tullut esiin.

Myös käteisvarojen väliaikaisen haltuunoton perusteista ehdotetaan säädettäväksi kuten nykyinkin eli, että asetuksen säätämien edellytysten täytyessä käteisvarat voitaisiin ottaa väliaikaisesti haltuun sen selvittämiseksi, onko käteisvaroihin syytä puuttua muun lainsäädännön nojalla. Tähänkään ei soveltamiskäytännön perusteella ole havaittu muutostarpeita. Väliaikaisen haltuunoton enimmäiskestoksi säädetään EU-asetuksen 7 artiklassa 30 päivää, jonka puitteissa enimmäiskestosta tulee säätää kansallisesti. Lisäksi asetuksessa on säädetty, että suoritettuaan perusteellisen arvioinnin väliaikaisen haltuunoton jatkamisen tarpeellisuudesta ja oikeasuhteisuudesta toimivaltaiset viranomaiset voivat päättää jatkaa väliaikaisen haltuunoton kestoa enintään yhteensä 90 päivään. Komission asetuksesta antamaan ehdotukseen ei sisällynyt mahdollisuutta jatkaa haltuunottoa 30 päivää pidemmäksi vaan se lisättiin jäsenvaltioiden ehdotuksesta, koska useat jäsenmaat pitivät 30 päivän määräaikaan liian lyhyenä. Suomi kuului jäsenmaihiin, joka ei ollut valmis hyväksymään pidempää määräaika. Tuloksena oli kompromissi, jossa 30 päivän ylittäminen edellyttää uutta päätöstä, ja asetuksessa säädettyjen edellytysten täyttymistä.

Väliaikaisen haltuunoton pidentämisestä on säädetty tyhjentävästi EU-asetuksessa niin edellytysten kuin enimmäiskestonkin osalta, eikä niistä voida kansallisessa lainsäädännössä poiketa. EU-asetus säätelee myös, että, jos on päätetty, että tapauksen olosuhteet eivät edellytä haltuunoton jatkamista, käteisvarat on viipymättä vapautettava jo ennen määräajan kulumista. Nykyisessä kansallisessa laissa säädetty haltuunoton enimmäisaika on varsin lyhyt eli 5 arkipäivää. Jos arkipäivien väliin osuu viikonloppu, on maksimi siis 7 päivää. Rahanpesunselvittelykeskuksen on kuitenkin mahdollista edellytysten täytyessä määrätä Tullia pitämään käteisrahat hallussaan 10 arkipäivää. Tämänkin kokonaiskesto voi ulottua viikonloppujen vuoksi 14 päivään. Tuollainen määräys voidaan antaa käteisrahanvalvontalain perusteella tehdyn 5:n arkipäivän jatkoksikin, mitä kautta voi sanoa, että nykyisin voi tulla sovellettavaksi maksimiksi 21 päivää. Ainakaan perusteita nykyisen määräajan lyhentämiselle ei ole valmistelussa nähty, joten harkintaa on tehty sen suhteen, pitäisikö väliaikaisen haltuunotto ehdottaa asetettavaksi 30 päivään vaiko alemmaksi. Koska lakiin joka tapauksessa ehdotetaan säädettäväksi, että väliaikaisesti haltuun otetut käteisvarat on vapautettava viipymättä henkilölle, jolta ne oli otettu, kun väliaikaisen haltuunoton perusteet ovat lakanneet, on sen katsottu turvaavan sitä, että jopa 30 päivän enimmäisaika voitaisiin hyväksyä.

Henkilön mukanaan kuljettamien käteisvarojen ilmoittamisen laiminlyönnin seuraamusten osalta EU-asetus ei muuta nykytilaa, joten nykyinen sääntely käteisrahan ilmoittamisrikkomuksesta on säilytettävissä ennallaan. FATF on jäsenmaidensa lainsäädäntöä koskevissa arvioineissa katsonut Suomen päiväsakkojärjestelmän johtavan tapauksittain lieviin rahallisiin seuraamuksiin. Vallitsevan oikeuskäytännön mukaan perustapauksissa on määrätty 20 päiväsakon suuruinen rangaistus. Tähän liittyen on valmistelussa tarkasteltu vaihtoista sääntelyä. Rikoslain (39/1889) 46 luvun 7 §:ssä säädetään tulliselvitysrikoksesta. Säännöksessä on katsottu, että käteisrahan ilmoittamisrikkomus täyttäisi myös tulliselvitysrikoksen tunnusmerkistön, koska siinä säädetään, ettei tulliselvitysrikoksesta tuomita, jos teko on rangaistava käteisrahan ilmoittamisrikkomuksena. Jos käteisrahan ilmoittamisrikkomuksesta luovuttaisiin, tulisi rikoslain tulliselvitysrikos sovellettavaksi, ellei siihenkin tehtäisi muutoksia. Tällaista muutosta ei ole kuitenkaan nähty tarkoituksenmukaiseksi. Tulliselvitys rikoksen maksimirangaistuksena on vuosi ja kuusi kuukautta vankeutta mitä pidettiin suhteettomana rangaistuksena pelkästä laillisesti kuljettavan varallisuuden ilmoittamisesta tapahtuvasta laiminlyönnistä. Muullakaan tavalla toteutettavaa vankeusrangaistuksen mahdollistavaa seuraamusta ei pidetty tarkoituksenmukaisena.

Toisena vaihtoehtona käteisrahan ilmoittamisrikkomuksen korvaamiseksi toisenlaisella seuraamuksella tarkasteltiin hallinnollisen seuraamuksen säätämistä. Asiaa tarkasteltiin myös siitä näkökulmasta, että EU-asetus edellyttää, että myös erillään kulkevia käteisvaroja koskevan toimivaltaisen viranomaisen vaatimuksesta annettavan tiedonantoilmoituksen laiminlyönnistä on säädettävä seuraamus. Koska tuo seuraamus perustuisi viranomaisen vaatimuksen laiminlyöntiin, päädyttiin hallinnolliseen seuraamukseen. Seuraamus on myös voitava tuomita oikeushenkilölle. Tämän vuoksi harkittiin myös nykyisen käteisrahan ilmoittamisrikkomuksen sijasta ehdotettavan hallinnollisen seuraamuksen säätämistä. Sakkorangaistus kuitenkin on rikosoikeudellinen seuraamus ja sitä kautta hallinnolliseen seuraamukseen siirtymistä voisi pitää seuraamuksen lieventämisenä. Ja toisaalta myös hallinnollisissa seuraamuksissa on pidetty tarpeellisenä säätää, että tekijän taloudellinen asema on otettava huomioon seuraamuksen suuruuden harkitsemisessa. Liian korkeaksi asetettu seuraamuksen minimi olisi ristiriidassa tämän periaatteen kanssa. Käteisrahan ilmoittamisrikkomus päätettiin esittää säilytettäväksi muutoin ennallaan, mutta EU-asetuksen terminologian vuoksi sen nimi ehdotetaan muutettavaksi käteisvarojen ilmoittamisrikkomukseksi.

6 Lausuntopalaute

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälän mukaan laki sisältäisi unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1672 täsmentävät ja täydentävät säännökset.

2 §. *Toimivaltainen viranomainen.* Pykälässä määriteltäisiin asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla toimivaltaiset viranomaiset Suomessa. Ensisijainen asetusta soveltava viranomainen olisi Tulli, joka valvoo myös yhteisön tullialueen ja sen ulkopuolisten kolmansien maiden välistä tavaraliikennettä tullialueen ulkorajalla. Poliisi ja Rajavartiolaitos olisivat myös toimivaltaisia viranomaisia silloin, kun ne hoitavat tullitehtäviä.

Rajanylityspaikoista sekä rajatarkastustehtävien jakamisesta niillä annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:n muuttamisesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (2/2019) säädetään rajatarkastustehtävien jakamisesta Rajavartiolaitoksen, poliisin ja Tullin kesken. Asetuksen 10 §:n 1 momentin mukaan poliisi huolehtii lentoliikenteen rajatarkastuksista Hallin, Jyväskylän, Kuopion ja Tampere-Pirkkalan lentoasemilla. Asetuksen 10 §:n 2 momentin mukaan Tulli huolehtii kalastus- ja lastialusten rajatarkastuksista satamissa lukuun ottamatta Lappeenrannan, Nuijamaan ja Taalintehtaan satamia sekä Rajavartiolaitoksen ohella tavaraliikenteen rajatarkastuksista Imatran, Nuijamaan ja Vaalimaan rajanylityspaikalla ja 10 §:n 3 momentin mukaan Rajavartiolaitos huolehtii muista rajatarkastuksista asetuksen 5, 6 ja 8 §:ssä mainituilla rajanylityspaikoilla. Lisäksi asetuksen 10 §:n 4 momentin mukaan Rajavartiolaitoksen, poliisin ja Tullin kesken voidaan sopia tilapäisistä poikkeuksista rajatarkastusvastuussa. Edellä mainituista rajanylityspaikoista osa on sellaisia, joissa tullilaitos ei ole järjestänyt tullivalvontaa ja joissa mahdollisista tullitehtävistä huolehtii poliisi.

Rajavartiolain (578/2005) 24 §:n 1 momentin nojalla rajavartiolaitos suorittaa tullivalvontaa valtakunnan rajoilla ja niillä rajanylityspaikoilla, joilla Tulli ei ole järjestänyt tullivalvontaa. Lisäksi lain 24 §:n 2 momentin nojalla Rajavartiolaitos voi päällystöönsä kuuluvan tullimiehen pyynnöstä suorittaa henkilöiden maahantulon ja maastalähtöön kohdistuvaa tullivalvontaa

myös sellaisella rajanylityspaikalla, jossa Tulli muutoin huolehtii tullivalvonnasta. Esimerkiksi pohjoisilla maarajoilla Tulli ja Rajavartiolaivos ovat sopineet resurssiensa käytön tehostamiseksi viranomaisyhteistyöstä, jonka puitteissa ne voivat rajanylityspaikoilla suorittaa vastavuoroisesti rajatarkastus- ja tullitehtäviä toistensa lukuun.

3 §. Mukana olevien käteisvarojen ilmoitusmenettely. Pykälässä säädettäisiin asetuksen 3 artiklassa säädettyyn viittaamalla henkilön mukana kulkevien käteisvarojen ilmoitusmenettelystä toimivaltaiselle viranomaiselle. Ilmoitusmenettelyä olisi sovellettava käteisvarojen kuljettajiin, jotka kuljettavat vähintään 10 000 euron käteisvaroja mukanaan unioniin tai sieltä pois. Käteisvaroilla tarkoitetaan asetuksen 2 artiklan 1 kohdan määritelmää käteisvaroista. Käteisvarat tulee antaa toimivaltaisten viranomaisten saataville tarkastettaviksi ja esitettävä ne tarvittaessa kyseisille viranomaisille. Tulli voisi antaa tarkempia määräyksiä kirjallisen tai sähköisen ilmoituksen antamisesta.

4 §. Erillään kulkevien käteisvarojen tiedonantovelvollisuudesta ilmoittaminen. Pykälässä tarkoitetaan asetuksen 4 artiklassa säädettyä tiedonantovelvollisuutta. Kun kyse on vähintään 10 000 euron määräisestä erillään kulkevien käteisvarojen siirroista, esimerkiksi postipaketeissa, kuriirilähetyksissä, erillään kulkevissa matkatavaroissa tai konttirahdissa unioniin saapuvista tai sieltä poistuvista käteisvaroista, toimivaltaisilla viranomaisilla olisi oltava valtuudet vaatia lähettäjä tai vastaanottajaa tai niiden edustajaa antamaan tiedonantoilmoituksen kansallisten menettelyjen mukaisesti.

Kun unioniin saapuu tai sieltä poistuu erillään kulkevia käteisvaroja vähintään 10 000 euron arvosta, toimivaltaiset viranomaiset, joiden kautta käteisvarat saapuvat tai poistuvat unionista, voivat vaatia tapauksen mukaan joko käteisvarojen lähettäjä tai vastaanottajaa tai niiden edustajaa antamaan tiedonantoilmoituksen 30 päivän määräajan kuluessa vaatimuksen tiedoksisaanista. Vaatiessaan tiedonantovelvollisuuden täyttämistä olisi pykälän mukaan toimivaltaisen viranomaisen annettava tiedonantovelvollisuudesta ilmoittaessaan asianosaiselle päätös, joka pykälän mukaan annettaisiin tiedoksi asianosaiselle postitse saantitodistusta vastaan tai haasteen tiedoksi antamisesta säädettyssä järjestyksessä. Tiedonantovelvollisuudesta tulisi ilmoittaa todistettavasti, koska asetus edellyttää, että velvollisuuden laiminlyönnistä on otettava käyttöön seuraamukset. Pykälän mukaan päätöksessä olisi mainittava tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnistä säädetystä seuraamuksista.

Asetuksen 4 artiklan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat ottaa käteisvarat haltuun, kunnes lähettäjä tai vastaanottaja tai niiden edustaja antaa tiedonantoilmoituksen. Erillään kulkevia käteisvaroja koskevaa tiedonantovelvollisuutta ei katsota täytetyksi, jos ilmoitusta ei ole annettu ennen määräajan päättymistä, annetut tiedot ovat virheelliset tai puutteelliset tai käteisvaroja ei ole asetettu saataville tarkastusta varten.

5 §. Tarkastusvaltuudet henkilön pysäyttämiseksi ja tarkastamiseksi. Pykälän 1 ja 2 momentissa säädettäisiin tarkastustoimivaltuuksista vastaavasti kuin voimassa olevan käteisrahan valvontaa koskevan lain 5 §:n 1 ja 2 momentissa. Voimassa olevan lain 5 §:n 1 momentissa säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisen tarkastamiseksi toimivaltaisella viranomaisella on oikeus pysäyttää henkilö ja tarkastaa hänen päällysvaatteensa ja matkatavaransa, kun hän saapuu yhteisöön tai lähtee yhteisöstä, sekä pysäyttää ja tarkastaa kulkuneuvo.

Voimassa olevan lain 5 §:n 2 momentissa säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisen tarkastamiseksi toimivaltaisella viranomaisella on oikeus toimittaa myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilöntarkastus, jos henkilöä todennäköisin syin epäillään asetuksen 3 artiklassa säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden noudattamatta jättämisestä. Toimenpiteestä päättää

tullimies, jolla on oikeus päättää tullilain 18 §:n 3 momentissa tarkoitettusta henkilöntarkastuksesta, päällystöön kuuluva poliisimies taikka pidättämiseen oikeutettu rajavartiolaitoksen virkamies tai vähintään majurin arvoinen rajavartiomies.

Asetuksen 5 artiklan 5 kohdan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat käyttää kansallisessa lainsäädännössä myönnettyjä valtuuksia myös silloin, kun on kyse 10 000 euron raja-arvon alittavista käteisvaroista. Koska on tulkittu, että mainittu asetuksen kohta olisi suoraan sovellettavissa, ei pykälään ehdoteta toimivaltuutta erikseen säädettäväksi.

Pykälän 3 momentti edellyttäisi tarkastusten tekemiseltä hienotunteisuutta sekä tarpeettoman haitan tai vahingon välttämistä henkilölle tai tämän omaisuudelle. Pykälän 2 momentissa tarkoitetuista tarkastuksista tulisi laatia pöytäkirja. Lisäksi henkilöön kohdistuvaa etsintää toimitettaessa olisi noudatettava pakkokeinolaissa säädettyjä menettelyjä. Pakkokeinolaissa (806/2011) on säädetty edellytyksiä tarkastustiloille, terveydenhuollon ammattihenkilöiden suorittamasta etsinnästä ja tarkastuksen suorittajan sukupuolesta.

6 §. Erillään kulkevien käteisvarojen tarkastusvaltuudet. Pykälässä säädettäisiin tarkastusvaltuuksista, jotta voitaisiin löytää asetuksen 4 artiklan ja 6 artiklan 2 kohdan mukaisia erillään, esimerkiksi kuriirilähetyksinä tai rahdin seassa, kulkevia käteisvaroja. Asetuksen 4 artiklassa ja 6 artiklan 2 kohdassa säädetyn erillään kulkevia käteisvaroja koskevan tiedonantovelvollisuuden täytäntöön panemiseksi toimivaltaisilla viranomaisilla olisi oikeus tehdä tarkastuksia kaikille lähetyksille, säiliöille tai kulkuvälineille, joissa voi olla erillään kulkevia käteisvaroja. Pykälän mukaan tarkastukset tehtäisiin tullilain 8 §:ssä säädetyn tavarain ja asiakirjojen tarkastamista ja tullilain 13 §:ssä säädetyn kulkuneuvon pysäyttämiseen ja tarkastamiseen soveltuvilla toimivaltuuksilla ja pykälissä säädettyjen edellytysten mukaisesti.

7 §. Käteisvarojen väliaikainen haltuunotto. Pykälässä säädettäisiin toimivaltaisille viranomaisille valtuudet ottaa käteisvarat väliaikaisesti haltuun tilanteissa, joissa käteisvaroja koskevaa ilmoitus- tai tiedonantovelvollisuutta ei ole täytetty tai käteisvarojen määrästä riippumatta tilanteissa, joissa on saatu viitteitä yhteydestä rikoslain 34 a luvussa tarkoitettuun terrorismirikokseen, huumausainerikokseen, lahjontaan tai muuhun rikokseen, josta voi enimmillään seurata yli yhden vuoden pituinen vankeusrangaistus taikka rikokseen, joka on tehty tai tehdään osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa.

Asetuksen 7 artiklan mukaan käteisvarat voidaan riippumatta niiden määrästä ottaa väliaikaisesti haltuun kansallisessa lainsäädännössä säädettyjen menettelyjä noudattaen, jos on saatu viitteitä käteisvarojen yhteydestä rikolliseen toimintaan. Asetuksen 2 artiklan 1 kohdan j alakohdan mukaan rikollisella toiminnalla tarkoitetaan asetuksessa kaikkia rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta annetun direktiivin (EU) 2015/849 3 artiklan 4 kohdassa lueteltuja toimintoja. Ehdotetussa pykälässä on tarkoitettu ehdottaa säädettäväksi kansallisen lainsäädännön mukaiset rikokset, jotka sanottu määritelmä kattaa.

Väliaikainen haltuunotto saisi 9 §:n mukaan kestää enintään 30 päivää. Väliaikaisen haltuunoton jatkamisen edellytyksistä 90 päivään säädetään asetuksen 7 artiklassa.

8 §. Menettely haltuunotosta päätettäessä. Pykälässä säädettäisiin, että väliaikaisesta haltuunotosta päättäisi tullimies, jolla on oikeus päättää tullilain 18 §:n 3 momentissa tarkoitettusta hen-

kilöntarkastuksesta, päällystöön kuuluva poliisimies taikka pidättämiseen oikeutettu rajavartiolaitoksen virkamies tai vähintään majurin arvoinen rajavartiomies. Pykälä vastaisi voimassa olevaa sääntelyä.

Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin menettelystä tilanteissa, jossa väliaikaista haltuunottoa olisi tarve jatkaa asetuksen mukaisesti. Pykälän 2 momentin mukaan päätöksen väliaikaisen haltuunoton jatkamisesta voisi tehdä Tullissa tullitoimipaikan päällikkö, valtioneuvoston asetuksessa (1080/2013) tarkoitettu päällystöön kuuluva poliisimies tai Rajavartiolaitoksen tutkin-
nanjohtaja.

Sille, jolta otetaan väliaikaisesti haltuun käteisvaroja, on annettava hallinnollinen valituskel-
poinen päätös haltuunotosta ja haltuunoton jatkamisesta sekä päätöksen yhteyteen on liitettävä va-
litusosoitus. Toimivaltaisen viranomaisen on pidettävä kirjaa haltuun otetuista käteisvaroista.

9 §. Käteisvarojen palauttaminen. Väliaikaisesti haltuun otetut käteisvarat on palautettava vii-
pymättä, kun hallussapidon jatkamiselle ei enää ole perusteita. Pykälässä ehdotetaan säädettä-
väksi nykyinsäädäntöä pidemmästä käteistenvarojen väliaikaisen haltuunoton enimmäiske-
stosta. Pykälän mukaan väliaikainen haltuunotto saisi kestää asetuksessa säädetyn enimmäisajan
eli 30 päivää, kun voimassa olevan käteisrahan valvontalain nojalla käteisvarojen palauttamisen
on tapahduttava viimeistään viiden arkipäivän kuluttua haltuunotosta. Voimassa olevassa ra-
hanpesun selvittelykeskuksesta annetussa laissa on annettu rahanpesun selvittelykeskuksessa
työskentelevälle päällystöön kuuluvalla poliisimiehelle mahdollisuus antaa tulliviranomaiselle
täytäntöön pantavaksi määräyksen pidättää tullitoimenpiteen, ja rajavirtioviranomaiselle mää-
räyksen pidättää rajatarkastuksen tai rajavalvonnan, yhteydessä tavatut varat enintään kymme-
nen arkipäivän ajaksi, jos tällainen toimenpide on välttämätön rahanpesun, terrorismin rahoit-
tamisen tai sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omai-
suus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä
tutkintaan saattamiseksi. Nykyinen lainsäädäntökin mahdollistaa siis 5 arkipäivää kestäneen vä-
liaikaisen haltuunoton jälkeen pidättää käteisvarat rahanpesunselvittelykeskuksen määräyksellä
vielä 10 arkipäiväksi. Mahdolliset viikonloput mukaan lukien enimmäiskesto voisi olla 21 päi-
vää. Väliaikaisen haltuunoton enimmäisajaksi esitetään asetuksen säätämään enimmäisaikaa
myös, koska EU-asetus sisältää mahdollisuuden edellytysten täytyessä jatkaa väliaikaista hal-
tuunottoa enintään 90 päivään asetuksessa säädettyjen edellytysten täytyessä. 30 päivää lyhy-
emmän enimmäisajan säätäminen olisi omiaan vaikuttamaan, että tarve tehdä päätöksiä väliai-
kaisen haltuunoton jatkamispäätöksiä olisi omiaan kasvamaan.

Toisessa momentissa säädettäisiin vastaavasti kuin nykyisessä laissa toimivaltainen viranomai-
nen mahdollisuudesta palauttamisen sijasta, jos se ei ole käytännön syistä mahdollista, tallettaa
käteisrahan aluehallintovirastoon siten kuin rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain
tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetussa
laissa (281/1931) säädetään. Tallettaminen tehdään sille aluehallintovirastolle, jonka toimialu-
eella käteisraha on haltuun otettu. Tallettaminen on kuitenkin mahdollista vain mainitun lain
soveltamisalaan kuuluvien varojen osalta.

10 §. Valuutan muuntokurssit. Pykälä vastaa nykyisen lain 4 pykälää. Pykälässä säädettäisiin
ulkomaan valuutassa kuljetettavan ja ilmoitettavan käteisrahan euroiksi muuntamisessa käytet-
tävästä muuntokurssista. Ulkomaan valuutassa maahantuodun tai maasta vietävän käteisrahan
euroiksi muuntamisessa käytetään unionin tullikoodeksista annetun Euroopan parlamentin ja
neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 53 artiklan 1 kohdan mukaisesti julkaistuja valuutan
muuntokursseja.

11 §. Tietojen luovuttaminen rikosten estämiseksi ja torjumiseksi. Pykälässä säädettäisiin edellytyksistä laajemmalle tiedonsaantioikeudesta kuin mitä asetuksen 9, 10 ja 11 artikloissa on säädetty, mikä asetuksen mukaan edellyttää säätämistä kansallisessa lainsäädännössä. Asetuksen 13 artiklan 2 kohdan mukaan asetuksen mukaisen henkilötietojen käsittelyn on tapahduttava ainoastaan rahanpesudirektiivissä tarkoitetun rikollisen toiminnan estämiseksi ja torjumiseksi. Pykälässä on tarkoitettu ehdottaa säädettäväksi, että käteisvaroja koskevien ilmoitusten tietoja voitaisiin luovuttaa kansallisille viranomaisille rahanpesudirektiivin tarkoittaman rikollisen toiminnan estämiseksi ja torjumiseksi. Tämän vuoksi on ehdotettu säädettäväksi, että tietoja voitaisiin luovuttaa vain rikoslain 34 a luvussa tarkoitetun terrorismirikoksen, huumausainerikoksen, lahjonnan tai muun rikoksen, josta voi enimmillään seurata yli yhden vuoden pituinen vankeusrangaistus, taikka rikoksen, joka on tehty tai tehdään osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa, estämiseksi ja torjumiseksi.

12 §. Käteisvarojen ilmoittamisrikkomus. Pykälässä säädettäisiin seuraamuksesta, jota sovelletaan, jos asetuksen 3 artiklassa säädettyä mukana kulkevia käteisvaroja koskevaa ilmoitusvelvollisuutta ei ole täytetty. Pykälä vastaa voimassa olevan Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta annetun lain 9 §:ää muutoin, mutta rikkomuksen nimi muutettaisiin vastaamaan uuden EU-asetuksen terminologiaa. Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin rangaistavaksi käteisvarojen ilmoittamisrikkomus, johon syyllistyisi se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö asetuksen 3 artiklassa säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden tai antaa ilmoituksen vaillinaisena tai virheellisenä. Käteisvarojen ilmoittamisrikkomuksesta määrättäisiin sakkorangaistus kuten tullilain 99 §:ssä säädetystä tullirikkomuksesta, jossa on kyse muun muassa erilaisista tullilainsäädännön mukaisten ilmoittamisvelvollisuuksien laiminlyönneistä.

Käteisvarojen ilmoittamisrikkomuksesta tuomitsemisen edellytyksenä olisi, ettei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta. Rangaistussäännöksen toissijaisuus olisi tarpeen todeta, koska käteisvarojen ilmoittamisvelvollisuuden rikkominen voisi joissakin tapauksissa tulla rangaistavaksi ankaramman rangaistussäännöksen nojalla. Väärien tai puutteellisten tietojen antaminen käteisrahaa koskevassa ilmoituksessa voisi tulla rangaistavaksi rikoslain 16 luvun 5 §:ssä tarkoitetun väärän henkilötiedon antamista tai saman luvun 8 §:ssä tarkoitetun väärän todistuksen antamista viranomaiselle koskevien rangaistussäännösten nojalla. Näistä teoista tuomitaan rangaistukseksi sakkoa tai vankeutta enintään kuusi kuukautta. Käteisvarojen ilmoittamisvelvollisuuden rikkominen voi liittyä myös rikoslain 32 luvun 1 §:n kätkemisrikoksen tai rikoslain 32 luvun 6 §:n rahanpesurikoksen tekemiseen. Tällaisessa tapauksessa sovellettaisiin ankarampia rangaistussäännöksiä, koska laiminlyönti tai väärin tai puutteellisten tietojen antaminen liittyisi olennaisena osana kysymyksessä olevien rikosten tekemiseen.

Tahalliseen vaillinaisen tai virheellisen ilmoituksen antamiseen ei kuitenkaan sovellettaisi edellä mainittua rikoslain 16 luvun 8 §:ssä tarkoitettua väärän todistuksen antamista koskevaa rangaistussäännöstä. Ei olisi perusteltua, että tahallinen vaillinaisen tai virheellisen ilmoituksen antaminen olisi ankarammin rangaistavaa kuin tahallinen ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönti. On myös huomattava, että esimerkiksi vähäisissä käteisrahan ilmoittamisrikkomuksissa, toimenpiteistä luopuminen voisi tulla kyseeseen sen mukaan kuin asiasta erikseen säädetään.

13 §. Virhemaksu. Pykälässä säädettäisiin seuraamuksesta, jota sovelletaan, jos tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai antaa vaillinaisena tai virheellisenä 4 §:ssä tarkoitetun tiedonantoilmoituksen. Ilmoitusvelvollisuus tulee täyttää 30 päivän kuluessa siitä, kun toimivaltaisen viranomaisen vaatimus on saatu tiedoksi. EU-asetuksen mukaan velvollisuuden täyttämiseksi asetettavien seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Pykälän mukaan Tulli voisi määrätä virhemaksun, jos velvoitetta ole asianmukaisesti täytetty 30 päivän kuluessa siitä, kun vaatimus on 4 §:n mukaisesti saatu tiedoksi. Tulli voisi määrätä vähintään 50 ja enintään 15 000 euron virhemaksun. Ottaen huomioon, että virhemaksu on mahdollista

määrätä luonnollisen henkilön lisäksi oikeushenkilölle, on ollut tarpeen säätää virhemaksun enimmäismäärä riittävän korkeaksi, jotta se olisi riittävän vaikuttava myös oikeushenkilölle.

Pykälän toisessa momentissa säädettäisiin, että virhemaksun määrä perustuu kokonaisarviointiin. Määrää arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn moitittavuus ja toistuvuus sekä tekijän taloudellinen asema. Lisäksi arvioinnissa on otettava huomioon menettelyllä tavoiteltu hyöty, jos se on määritettävissä, sekä tekijän yhteistyö Tullin kanssa asian selvittämiseksi.

Pykälän kolmannessa momentissa säädettäisiin siitä, milloin virhemaksu tulee jättää määräämättä.

14 §. Virhemaksun toissijaisuus. Pykälän tarkoituksena on huomioida kaksoisrangaistavuuden kielto, ettei samasta teosta voida määrätä useampia rangaistusluonteisia seuraamuksia. Pykälän nojalla virhemaksu olisi toissijainen siten, ettei sitä voisi määrätä sille, jota epäillään samoja käteisvaroja koskevasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Jos henkilölle on määrätty virhemaksu ja hänet myöhemmin tuomitaan rangaistukseen samoja käteisvaroja koskevan ennen virhemaksun määräämisen edellytysten täyttymistä tehdyn rikoksen vuoksi, on Tullin poistettava pykälän 2 momentin nojalla seuraamusmaksu.

15 §. Voimaantulo. Pykälässä olisi tavanomainen voimaantulosäännös.

7.2 Rikoslaki

46 luku Maahantuontiin ja maastavientiin liittyvät rikokset

7 §. Tulliselvitysrikos. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lakiteknistä muutosta, Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta annetun lain (653/2007) sijasta olisi viitattava unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta esitettävän lain mukaiseen käteisvarojen ilmoittamisrikkomukseen.

7.3 Laki rahanpesun selvittelykeskuksesta

6 §. Rahanpesun selvittelykeskuksen määräys liiketoimen keskeyttämisestä. Pykälän 4 momentin mukaan rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystään kuuluva poliisimies voi antaa tulliviranomaiselle täytäntöön pantavaksi määräyksen pidättää tullitoimenpiteen ja rajavartiolaitosviranomaiselle määräyksen pidättää rajatarkastuksen tai rajavalvonnan yhteydessä tavatut varat enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos tällainen toimenpide on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Momentissa pidätettävillä varoilla tarkoitetaan yhteisön alueelle tuotavan tai sieltä vietävän käteisrahan valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1889/2005 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua käteisrahaa sekä muuta irtainta omaisuutta, jolla on taloudellista arvoa. Momenttiin ehdotetaan lakiteknistä muutosta, Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta annetun asetuksen sijasta olisi viitattava unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja asetuksen (EY) N:o 1889/2005 kumoamisesta annetun asetuksen mukaisiin käteisvaroihin.

8 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 3.6.2021, jolloin EU-asetus tulee sovellettavaksi.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämjärjestys

Lakiehdotuksen 5 §:ään sisältyvää henkilöntarkastusta on arvioitava perustuslain 7 §:n 1 momentissa turvatus henkilökohtaisen koskemattomuuden suojan kannalta. Samaan pykälään sisältyvää kulkuneuvojen pysäyttämistä ja tarkastamista koskevalla toimivallalla on merkitystä perustuslain 10 §:ssä turvatus kotirauhan kannalta. Lakiehdotuksen 7 §:ään sisältyvät säännökset käteisrahan väliaikaisesta haltuunotosta, mikä merkitsee puuttumista käteisrahan omistajan tai haltijan omaisuudensuojaan, joten sitä on arvioitava perustuslain 15 §:n 1 momentissa turvatus omaisuudensuojan kannalta.

Samoja toimivaltoja koskevia säännöksiä sisältyy myös voimassa olevaan käteisrahan valvonnasta annettuun lakiin, jota ei ole säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Vastaavaanlaista sääntelyä on myös tullilaisissa, joka puolestaan on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Tullilakia koskevassa lausunnossaan perustuslakivaliokunta on lausunut, että perusoikeuksien rajoittamisen yleiset edellytykset koskevat ennen muuta vaatimusta säätää rajoituksesta lailla, rajoituksen tarkkarajaisuutta ja täsmällisyyttä, rajoittamisen perusteena olevien syiden hyväksyttävyyttä, suhteellisuusvaatimuksen täyttymistä perusoikeutta rajoitettaessa, rajoitukseen liittyvien oikeusturvajärjestelyjen riittävyttä ja rajoituksen ristiriidattomuutta Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa. Vaikka viranomaisen toiminnan päämäärien saavuttaminen on yleisen yhteiskunnallisen intressin kannalta tärkeää ja muodostaa siten sellaisen perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävän syyn, joka valtiosääntöoikeudellisessa merkityksessä voi oikeuttaa perusoikeuden rajoittamisen, on sääntelyn merkityksessä perusoikeuden rajoittamista muidenkin yleisten rajoittamisedellytyksien oltava käsillä ([PeVL 67/2010 vp](#), s. 3/I ja [PeVL 5/1999 vp](#), s. 2/II).

Lakiehdotuksen 5 §:n 1 momenttiin sisältyy säännös toimivaltaisen viranomaisen oikeudesta pysäyttää henkilö ja tarkastaa tämän päällysvaatteet ja matkatavarat hänen saapuessaan unionista tai lähtiessään unionista. Tarkastustoimivaltuuden käyttäminen ei edellytä konkreettista rikosepäilyä, vaan se on sidottu käteisvaroja koskevan ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisen tarkastamiseen. Ehdotetun 5 §:n 2 momentin mukaan ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisen tarkastamiseksi toimivaltaisella viranomaisella olisi oikeus toimittaa myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilöntarkastus, jos henkilöä todennäköisin syin epäillään asetuksen 3 artiklassa säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden noudattamatta jättämisestä. Vastaavaanlainen tarkastus sen tarkastamiseksi mitä henkilöllä on muuten kuin vaatteissaan yllään saadaan tullilain 18 §:n 3 momentin mukaan tehdä henkilölle, jota epäillään todennäköisin syin rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Tarkastus saadaan tehdä esitutkintaa aloittamatta, joten kyseessä on hallinnollinen tarkastus. Tullin osalta lakiehdotuksen 5 §:n 2 momentin tarkastuksesta päättäisi sama virkamies kuin Tullilain 18 §:n 3 momentin mukaisesta tarkastuksesta. Ehdotetun lain 5 §:n 2 momentin mukaisen tarkastuksen edellytyksenä oleva kynnyks vastaisi nykyisen käteisrahan valvonnasta annetun lain sääntelyä.

Lakiehdotuksen 5 §:n mukainen tarkastustoimivaltuus vastaisi perustuslakivaliokunnan (PeVL 10/2016 vp) myötävaikutuksella säädetyn tullilain 18 §:ssä tarkoitettuja tavanomaisen tullivalvonnan yhteydessä käytettävissä olevia tarkastustoimivaltuuksia. Erona kuitenkin on, että ehdotetussa laissa kynnyksenä henkilöntarkastuksen suorittamiselle sen selvittämiseksi mitä henkilöllä on muuten kuin vaatteissaan yllään olisi, että henkilöä todennäköisin syin epäillään asetuksen 3 artiklassa säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden noudattamatta jättämisestä, kun tullilain 18 §:n 3 momentissa kynnyksenä on, että todennäköisin syin epäillään rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Ehdotetusta käteisvarojen ilmoittamisrikkomuksesta voi seurata vain sakkorangaistus. Käteisvaroja koskevan ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisen valvonta kuitenkin edellyttää, että esimerkiksi vaatteiden alle piilotetut setelit voidaan tarkastuksen kautta löytää.

Noudatettavien menettelyiden osalta lakiehdotuksen 5 §:n 3 momenttiin ehdotetaan otettavan tullilain 18 §:n 4 momenttia vastaava säännös henkilön tarkastuksen suorittamisessa noudatettavista periaatteista, kuten hienotunteisuudesta, sekä tarkastuksesta laadittavasta pöytäkirjasta. Momentin mukaan olisi lisäksi noudatettava pakkokeinolakia.

Lakiehdotuksen 5 §:n 1 momentin mukaan käteisvarojen ilmoittamista koskevan velvollisuuden tarkastamiseksi toimivaltainen viranomainen saa pysäyttää ja tarkastaa kulkuneuvon. Tarkastus voi kohdistua myös asumiseen käytettyyn kulkuneuvoon. Tullilain 13 §:n 3 momentissa on säädetty tällaisen kulkuneuvon tarkastamisesta seuraavasti: ”Kulkuneuvossa olevat pysyväisluonteeseen asumiseen käytettävät tilat on kuitenkin oikeus tarkastaa vain Suomen tullialueelle tai siihen kuuluvan erityisen veroalueen alueelle saapumisen taikka sieltä poistumisen välittömässä yhteydessä tehtävässä tarkastuksessa”. Lausunnossaan (PEVL 10/2016 vp) perustuslakivaliokunta on lausunut seuraavaa. Tullilakiehdotuksen 13 §:n 1 momentin mukaan tullimiehellä on oikeus pysäyttää ja tarkastaa kulkuneuvo. Saman pykäläehdotuksen 3 momentin mukaan kulkuneuvossa olevat pysyväisluonteeseen asumiseen käytettävät tilat on kuitenkin oikeus tarkastaa vain Suomen tullialueelle saapumisen tai sieltä poistumisen välittömässä yhteydessä tehtävässä tarkastuksessa. Toimivaltuus on merkityksellinen perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän suojan ja erityisesti sen 3 momentissa turvatun kotirauhan suojan kannalta. Perustuslakivaliokunta on katsonut mainitun laisten kulkuneuvojen ja niihin kuuluvien asuntojen jäävän kotirauhan eräänlaiselle reuna-alueelle ([PeVL 17/1998 vp](#), s. 4/II ja [PeVL 8/1994 vp](#), s. 3—4). Tämän johdosta sääntely ei ole ongelmallinen perustuslain 10 §:n 3 momentin kannalta, vaikka kyse ei olekaan perusoikeussäännöksen edellyttämällä tavalla perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi toteutettavasta kotirauhan piiriin ulottuvasta toimenpiteestä. Koska ehdotetulla kulkuneuvojen tarkastusta koskevalla toimivallalla valvottava käteisvarojen ilmoittamisvelvollisuus konkretisoituu vain unioniin saavuttaessa ja sieltä poistuttaessa, on toimivaltuus käytettävissä vain perustuslakivaliokunnan rajaamissa tilanteissa.

EU asetuksen 7 artiklan mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat ottaa käteisvarat väliaikaisesti haltuun hallinnollisella päätöksellä kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä edellytyksiä noudattaen, jos mukana kulkevia käteisvaroja koskevaa ilmoitusvelvollisuutta tai erillään kulkevia käteisvaroja koskevaa tiedonantovelvollisuutta ei ole täytetty. Lisäksi säädetään, että käteisvarat voidaan ottaa väliaikaisesti haltuun, jos on saatu viitteitä käteisvarojen yhteydestä asetuksessa tarkoitettuun rikolliseen toimintaan riippumatta niiden määrästä.

Esityksessä ehdotetaan väliaikaisen haltuunoton edellytyksiksi säädettäväksi tarve selvittää, onko käteisrahaan syytä puuttua muun lainsäädännön nojalla, mikä vastaa nykyistä sääntelyä. Käytännössä kyse olisi pääasiassa sen selvittämisestä liittyvätkö käteisvarat sellaiseen rikolliseen toimintaan, jonka vuoksi käteisvaroihin tulisi puuttua rikosperusteisesti. Kuten EU-asetuksen johdanto-osan kappaleessa 28 väliaikaisen haltuunoton sääntelyä perustellaan, on toimien toteuttaminen vaikeaa sen jälkeen, kun käteisvarat on viety unioniin saapumis- tai sieltä poistumispaikalta. Väliaikaiset haltuunotot ovat tämän vuoksi voitava tehdä riittävän alhaisella kynnyksellä.

EU-asetuksen mukaan väliaikaisen haltuunoton kesto on kansallisen lainsäädännön nojalla ehdottomasti rajoitettava sen pituiseksi kuin toimivaltaiset viranomaiset tarvitsevat määrittääkseen, edellyttävätkö tapauksen olosuhteet haltuunoton jatkamista. Väliaikaisen haltuunoton kesto saa EU-asetuksen mukaan olla enintään 30 päivää. EU-asetuksen mukaan suoritettuaan perusteellisen arvioinnin väliaikaisen haltuunoton jatkamisen tarpeellisuudesta ja oikeasuhteisuudesta toimivaltaiset viranomaiset voivat päättää jatkaa väliaikaisen haltuunoton kestoja enintään 90 päivään. Tämä mahdollisuus on asetuksen perusteella suoraan sovellettavissa.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että väliaikaisen haltuunoton enimmäiskesto olisi 30 päivää. Käteisvarojen palauttamisesta kuitenkin säädettäisiin ehdotetun lain 9 §:ssä, että väliaikaisesti haltuun otetut käteisvarat on vapautettava viipymättä henkilölle, jolta ne oli otettu, kun väliaikaisen haltuunoton perusteet ovat lakanneet.

Voimassa olevan käteisrahojen valvontaa koskevan lain mukaan käteisrahat saadaan pidättää ja ottaa haltuun 5 arkipäiväksi eli käytännössä se voi tarkoittaa 7:ää päivää. Lisäksi rahanpesunselvittelykeskus voi rahanpesunselvittelykeskuksesta annetun lain 6 §:n 4 momentin nojalla määrätä Tullin pitämään käteisrahat hallussaan 10 arkipäivän ajaksi, mikä käytännössä voi tarkoittaa 14:ää päivää, jos tällainen toimenpide on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Nykyisen lainsäädännön mukaan haltuunotto voisi molempien säännösten ollessa peräkkäin sovellettavissa kestää 21 päivää.

Sille, jolta otetaan väliaikaisesti haltuun käteisvaroja tai jolta väliaikaisesti haltuun otettujen käteisvarojen haltuunottoa jatketaan, on annettava hallinnollinen valituskelpoinen päätös haltuunotosta ja haltuunoton jatkamisesta sekä päätöksen yhteyteen on liitettävä valitusosoitus. Valittamisoikeudesta Tullin päätöksistä säädetään tullilain 13 luvussa. Toimivaltaisen viranomaisen on pidettävä kirjaa haltuun otetuista käteisvaroista.

Ehdotettu väliaikaisen haltuunoton kesto ja mahdollisuus sen jatkamiseksi puuttuu omaisuuden suojaan ajallisesti nykysääntelyä merkittävämmiin. Sitä kuitenkin lieventäisi säännös siitä, että väliaikaisesti haltuun otetut käteisvarat on vapautettava viipymättä, kun väliaikaisen haltuunoton perusteet ovat lakanneet.

Lakiehdotuksen väliaikaista haltuunottoa koskevat säännökset ovat edellä esitetyin tavoin tarkkarajaiset ja täsmälliset. Kyseisiä säännöksiä voidaan niiden tarkoitus ja vähäiset omistusoikeutta rajoittavat vaikutukset huomioon ottaen pitää perustuslailla suojatun omaisuuden suojan kannalta ongelmattomina.

Hallituksen käsityksen mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Koska unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2018/1672 on säännöksiä, joita ehdotetaan täydennettäväksi lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain tarkoitus

Tällä lailla täsmennetään ja täydennetään unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja asetuksen (EY) N:o 1889/2005 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1672, jäljempänä *asetus*, ja sen kansalista soveltamista.

2 §

Toimivaltainen viranomainen

Asetuksen 2 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen on Tulli. Lisäksi poliisi ja Rajavartiolaitos ovat tullitehtäviä hoitaessaan toimivaltaisia viranomaisia.

3 §

Mukana olevien käteisvarojen ilmoitusmenettely

Asetuksen 3 artiklassa tarkoitettu mukana kulkevien käteisvarojen ilmoitus vähintään 10 000 euron käteisvarojen kuljettamisesta unionin alueelle tai sieltä pois tehdään 2 §:ssä tarkoitettulle toimivaltaiselle viranomaiselle.

Käteisvaroilla tarkoitetaan tässä laissa mitä asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa on säädetty.

Tulli voi antaa tarkempia määräyksiä kirjallisen tai sähköisen ilmoituksen antamisesta.

4 §

Erillään kulkevien käteisvarojen tiedonantovelvollisuudesta ilmoittaminen

Toimivaltaisen viranomaisen päätös vaatia asetuksen 4 artiklassa säädetyn tiedonantovelvollisuuden mukaista erillään kulkevia käteisvaroja koskevaa tiedonantoilmoitusta on annettava tiedoksi asianosaiselle postitse saantitodistusta vastaan tai haasteen tiedoksi antamisesta säädettyssä järjestyksessä. Tiedonantovelvollisuus on täytettävä 30 päivän kuluessa tiedoksisäännästä. Päätöksessä on mainittava tiedonantovelvollisuuden laiminlyönnistä säädetystä seuraamuksesta.

5 §

Tarkastusvaltuudet henkilön pysäyttämiseksi ja tarkastamiseksi

Asetuksen 3 artiklassa säädetyn mukana kulkevia käteisvaroja koskevan ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisen tarkastamiseksi toimivaltaisella viranomaisella on oikeus pysäyttää henkilö ja tarkastaa hänen päällysvaatteensa ja matkatavaransa, kun hän saapuu unioniin tai lähtee unionista, sekä pysäyttää ja tarkastaa kulkuneuvo.

Edellä 1 §:ssä mainitun asetuksen 3 artiklassa säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisen tarkastamiseksi toimivaltaisella viranomaisella on oikeus toimittaa myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilöntarkastus, jos henkilöä todennäköisin syin epäillään asetuksen 3 artiklassa säädetyn ilmoittamisvelvollisuuden noudattamatta jättämisestä. Toimenpiteestä päättää tullimies, jolla on oikeus päättää tullilain (304/2016) 18 §:n 3 momentissa tarkoitettua henkilöntarkastuksesta, päällystöön kuuluva poliisimies taikka pidättämiseen oikeutettu rajavartiolaitoksen virkamies tai vähintään majurin arvoinen rajavartiomies. Muutoin noudatetaan, mitä henkilöntarkastuksesta säädetään pakkokeinolaissa (806/2011).

Henkilöön kohdistuva tarkastus on suoritettava hienotunteisesti ja siten, ettei siitä aiheudu tarpeetonta häiriötä tai vahinkoa tarkastettavalle henkilölle tai vahinkoa hänen yllään tai mukanaan olevalle omaisuudelle. Edellä 2 momentissa tarkoitettua henkilöntarkastuksesta on laadittava pöytäkirja, jossa toimituksen kulku selostetaan riittävällä tarkkuudella. Pöytäkirjasta on pyynnöstä annettava tarkastettavalle jäljennös. Henkilöntarkastusta toimitettaessa menettelyssä on lisäksi noudatettava pakkokeinolakia.

6 §

Erillään kulkevien käteisvarojen tarkastusvaltuudet

Asetuksen 4 artiklassa ja 6 artiklan 2 kohdassa säädetyn erillään kulkevia käteisvaroja koskevan tiedonantovelvollisuuden täytäntöön panemiseksi toimivaltaisilla viranomaisilla on oikeus tehdä tarkastuksia kaikille lähetyksille, säiliöille tai kulkuvälineille, joissa voi olla erillään kulkevia käteisvaroja, tullilain 8 ja 13 §:ssä säädettyjen edellytysten mukaisesti.

7 §

Käteisvarojen väliaikainen haltuunotto

Toimivaltaiset viranomaiset voivat ottaa väliaikaisesti haltuunsa Euroopan unionin alueelle tuodut tai sieltä vietävät käteisvarat, sen selvittämiseksi onko käteisvaroihin syytä puuttua muun lainsäädännön nojalla, jos 1 §:ssä mainitun asetuksen 3 artiklassa säädettyä ilmoittamisvelvollisuutta tai 4 artiklassa säädettyä tiedonantovelvollisuutta ei ole täytetty, taikka riippumatta käteisvarojen määrästä, jos toimivaltaisella viranomaisella on viitteitä käteisvarojen yhteydestä rikoslain 34 a luvussa tarkoitettuun terrorismirikokseen, huumausainerikokseen, lahjontaan tai muuhun rikokseen, josta voi enimmillään seurata yli yhden vuoden pituinen vankeusrangaistus, taikka rikokseen, joka on tehty tai tehdään osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa.

Väliaikaisen haltuunoton jatkamisen edellytyksistä säädetään asetuksen 7 artiklassa.

8 §

Menettely haltuunotosta päätettäessä

Väliaikaisesta haltuunotosta päättää tullimies, jolla on oikeus päättää tullilain 18 §:n 3 momentissa tarkoitettusta henkilöntarkastuksesta, päällystöön kuuluva poliisimies taikka pidättämiseen oikeutettu rajavartiolaitoksen virkamies tai vähintään majurin arvoinen rajavartiomies.

Päätöksen väliaikaisen haltuunoton jatkamisesta voi tehdä tullitoimipaikan päällikkö, päällystöön kuuluva poliisimies tai rajavartiolaitoksen tutkinnanjohtaja.

Sille, jolta otetaan väliaikaisesti haltuun käteisvaroja tai jolta väliaikaisesti haltuun otettujen käteisvarojen haltuunottoa jatketaan, on annettava hallinnollinen valituskelpoinen päätös haltuunotosta ja haltuunoton jatkamisesta sekä päätöksen yhteyteen on liitettävä valitusosoitus. Toimivaltainen viranomaisen on pidettävä kirjaa haltuun otetuista käteisvaroista.

9 §

Käteisvarojen palauttaminen

Väliaikaisesti haltuun otetut käteisvarat on vapautettava viipymättä henkilölle, jolta ne oli otettu, kun väliaikaisen haltuunoton perusteet ovat lakanneet. Väliaikainen haltuunotto saa kestää enintään 30 päivää. Jos käteisvarojen väliaikaista haltuunottoa on jatkettu, saa haltuunotto yhteensä kestää enintään 90 päivää. Vapautettavat käteisvarat on asetettava asianosaisen saataville tai palautettava hänelle siten kuin asianomainen henkilö ja toimivaltainen viranomaisen erikseen sopivat.

Toimivaltainen viranomaisen voi tallettaa aluehallintovirastoon sellaiset käteisvarat, joihin soveltuu rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annettu laki (281/1931), siten kuin sanotussa laissa säädetään. Tallettaminen tehdään sille aluehallintovirastolle, jonka toimialueella käteisraha on haltuun otettu.

10 §

Valuutan muuntokurssit

Ulkomaan valuutassa maahantuodun tai maasta vietävän käteisrahan euroiksi muuntamisessa käytetään unionin tullikoodeksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 53 artiklan 1 kohdan mukaisesti julkaistuja valuutan muuntokursseja.

11 §

Tietojen luovuttaminen rikosten estämiseksi ja torjumiseksi

Käteisvaroja koskevien ilmoitusten tietoja voidaan luovuttaa asetuksen 9, 10 ja 11 artikloissa säädetyn lisäksi kansallisille viranomaisille ainoastaan rikoslain 34 a luvussa tarkoitettuun terrorismirikoksen, huumausainerikoksen, lahjonnan tai muun rikoksen, josta voi enimmillään seurata yli yhden vuoden pituinen vankeusrangaistus, taikka rikoksen, joka on tehty tai tehdään osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa, estämiseksi ja torjumiseksi.

12 §

Käteisvarojen ilmoittamisrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö asetuksen 3 artiklassa säädetyn käteisvaroja koskevan ilmoitusvelvollisuuden tai antaa ilmoituksen vaillinaisena tai virheellisenä, on tuomittava, jollei teosta ole muualla säädetty ankarampaa rangaistusta, käteisvarojen ilmoittamisrikkomuksesta sakkoon. Tahalliseen vaillinaisen tai virheellisen ilmoituksen antamiseen ei sovelleta rikoslain (39/1889) 16 luvun 8 §:ää.

13 §

Virhemaksu

Tulli voi määrätä vähintään 50 ja enintään 15 000 euron virhemaksun sille, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö tai antaa vaillinaisena tai virheellisenä 4 §:ssä tarkoitetun tiedonantoilmoituksen. Virhemaksu määrätään sille, jolta velvoitteen täyttämistä, jota virheellisyys tai laiminlyönti koski, oli 4 §:n nojalla vaadittu. Virhemaksun määräämisen edellytyksenä on, ettei velvoitetta ole asianmukaisesti täytetty 30 päivän kuluessa siitä, kun vaatimus on 4 §:n mukaisesti saatu tiedoksi.

Virhemaksun määrä perustuu kokonaisarviointiin. Virhemaksun määrää arvioitaessa on otettava huomioon menettelyn moitittavuus ja toistuvuus sekä tekijän taloudellinen asema. Lisäksi arvioinnissa on otettava huomioon menettelyllä tavoiteltu hyöty, jos se on määritettävissä, sekä tekijän yhteistyö Tullin kanssa asian selvittämiseksi.

Virhemaksu jätetään määräämättä, jos ilmoitus on annettu määräajan jälkeen ja teko on ilmeisesti johtunut anteeksi annettavasta huomaamattomuudesta tai ajattelemattomuudesta taikka jos seuraamuksen määrääminen muusta syystä olisi ilmeisen kohtuutonta.

14 §

Virhemaksun toissijaisuus

Virhemaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samoja käteisvaroja koskevasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa.

Tullin on poistettava virhemaksu, jos se, jolle on määrätty virhemaksu, myöhemmin tuomitaan rangaistukseen samoja käteisvaroja koskevan ennen virhemaksun määräämisen edellytysten täyttymistä tehdyn rikoksen vuoksi.

15 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan laki Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta (653/2007).

2.

Laki

rikoslain 46 luvun 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 46 luvun 7 §, sellaisena kuin se on laissa 425/2009, seuraavasti:

7 §

Tulliselvitysrikos

Joka jättää täyttämättä tullilainsäädännössä säädetyn ilmoitus- tai tiedonantovelvollisuuden taikka sellaista velvollisuutta täyttäessään antaa väärän tai puutteellisen tiedon siten, että teko on omiaan aiheuttamaan

1) veron määräämättä jättämisen, sen määräämisen liian alhaisena tai veron aiheettoman palauttamisen,

2) tullivelkaa koskevan vakuuden määräämisen liian pieneksi taikka

3) laissa säädetyn tai sen nojalla annetun kiellon tai ehdon vastaisen tavaran maahantuonnin tai maastaviennin,

on tuomittava, jollei teko ole rangaistava 29 luvun 1–3 §:ssä tarkoitettuna veropetosrikkoksena, tämän luvun 1–5 §:ssä tarkoitettuna säännöstely- tai salakuljetusrikkoksena taikka unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain (/) 12 §:n mukaisena käteisvarojen ilmoittamisrikkomuksena, tulliselvitysrikkoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi kuudeksi kuukaudeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (445/2017) 6 §:n 4 momentti seuraavasti:

6 §

Rahanpesun selvittelykeskuksen määräys liiketoimen keskeyttämisestä

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa tulliviranomaiselle täytäntöön pantavaksi määräyksen pidättää tullitoimenpiteen ja rajavartioviranomaiselle määräyksen pidättää rajatarkastuksen tai rajavalvonnan yhteydessä tavatut varat enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos tällainen toimenpide on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Pidätettävillä varoilla tarkoitetaan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja asetuksen (EY) N:o 1889/2005 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1672 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja käteisvaroja sekä muuta irtainta omaisuutta, jolla on taloudellista arvoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

..ministeri Etunimi Sukunimi

2.

Laki

rikoslain 46 luvun 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 46 luvun 7 §, sellaisena kuin se on laissa 425/2009, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Tulliselvitysrikos

Tulliselvitysrikos

Joka jättää täyttämättä tullilainsäädännössä säädetyn ilmoitus- tai tiedonantovelvollisuuden taikka sellaista velvollisuutta täyttäessään antaa väärän tai puutteellisen tiedon siten, että teko on omiaan aiheuttamaan

1) veron määräämättä jättämisen, sen määräämisen liian alhaisena tai veron aiheuttoman palauttamisen,

2) tullivelkaa koskevan vakuuden määräämisen liian pieneksi taikka

3) laissa säädetyn tai sen nojalla annetun kiellon tai ehdon vastaisen tavaran maahan- tuonnin tai maastaviennin,

on tuomittava, jollei teko ole rangaistava 29 luvun 1–3 §:ssä tarkoitettuna veropetosrikoksena, tämän luvun 1–5 §:ssä tarkoitettuna säännöstely- tai salakuljetusrikoksena taikka Euroopan yhteisön rajan yli kuljetettavan käteisrahan valvonnasta annetun lain (653/2007) 9 §:n mukaisena käteisrahan ilmoittamisrikokmuksena, *tulliselvitysrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi kuudeksi kuukaudeksi.

Joka jättää täyttämättä tullilainsäädännössä säädetyn ilmoitus- tai tiedonantovelvollisuuden taikka sellaista velvollisuutta täyttäessään antaa väärän tai puutteellisen tiedon siten, että teko on omiaan aiheuttamaan

1) veron määräämättä jättämisen, sen määräämisen liian alhaisena tai veron aiheuttoman palauttamisen,

2) tullivelkaa koskevan vakuuden määräämisen liian pieneksi taikka

3) laissa säädetyn tai sen nojalla annetun kiellon tai ehdon vastaisen tavaran maahan- tuonnin tai maastaviennin,

on tuomittava, jollei teko ole rangaistava 29 luvun 1–3 §:ssä tarkoitettuna veropetosrikoksena, tämän luvun 1–5 §:ssä tarkoitettuna säännöstely- tai salakuljetusrikoksena taikka *unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain (/) 12 §:n mukaisena käteisvarojen ilmoittamisrikokmuksena, tulliselvitysrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi kuudeksi kuukaudeksi.

—
Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
—

3.

Laki

rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain (445/2017) 6 §:n 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Rahanpesun selvittelykeskuksen määräys liiketoimen keskeyttämisestä

Rahanpesun selvittelykeskuksen määräys liiketoimen keskeyttämisestä

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa tulliviranomaiselle täytäntöön pantavaksi määräyksen pidättää tullitoimenpiteen ja rajavartiolaitosviranomaiselle määräyksen pidättää rajatarkastuksen tai rajavalvonnan yhteydessä tavatut varat enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos tällainen toimenpide on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Pidätettävillä varoilla tarkoitetaan yhteisön alueelle tuotavan tai sieltä vietävän käteisrahan valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1889/2005 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua käteisrahaa sekä muuta irtainta omaisuutta, jolla on taloudellista arvoa.

Rahanpesun selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystöön kuuluva poliisimies voi antaa tulliviranomaiselle täytäntöön pantavaksi määräyksen pidättää tullitoimenpiteen ja rajavartiolaitosviranomaiselle määräyksen pidättää rajatarkastuksen tai rajavalvonnan yhteydessä tavatut varat enintään kymmenen arkipäivän ajaksi, jos tällainen toimenpide on välttämätön rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen ja sen rikoksen, jolla rahanpesun tai terrorismin rahoittamisen kohteena oleva omaisuus tai rikoshyöty on saatu tai saataisiin, estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä tutkintaan saattamiseksi. Pidätettävillä varoilla tarkoitetaan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta ja asetuksen (EY) N:o 1889/2005 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1672 2 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja käteisvaroja sekä muuta irtainta omaisuutta, jolla on taloudellista arvoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20